

פרשת קרח התשפ"ג

1. במדבר פרק טז פסוק א - לה (פרשת קרח)

(א) ויִקַּח קִרְחַת בְּוִיצְהָר בְּוִיקָהָת בְּוִילְגֵי וּדְתָן וְאַבְיָרָם בְּנֵי אֱלִיאָב וְאוֹן בֶּן־פִּלֵּת בְּנֵי רְאוּבֵן: (ב) וַיִּקְלְמוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וְאַנְשֵׁים מִבְּנֵי־יִשְׂרָאֵל חֲמֹשִׁים וּמֵאֲתָיִם נִשְׂיָאֵי עֲדָה קְרָאִי מוֹעֵד אַנְשֵׁי־שָׁם: (ג) וַיִּקְהָלוּ עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם רַב־לָכֶם כִּי כָל־הָעֵדָה כָּלָם קִדְשִׁים וּבְתוֹכְכֶם ה' וּמִדּוּעַ תִּתְנַשְּׂאוּ עַל־קַתֵּל ה': (ד) וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה וַיִּפֹּל עַל־פָּנָיו: (ה) וַיַּדְבֵּר אֶל־קִרְחַת וְאֶל־כָּל־עֲדָתוֹ לֵאמֹר בִּקְרַח וַיִּלְעָה ה' אֶת־אַשְׁרֵי־לוֹ וְאֶת־הַקְּדוֹשׁ וְהַקְּרִיב אֵלָיו וְאֵת אֲשֶׁר יִבְחַרְבוּ יִקְרִיב אֵלָיו: (ו) זֹאת עֲשׂוּ קְחוּ־לָכֶם מִחֲתוֹת קִרְחַת וְכָל־עֲדָתוֹ: (ז) וַתָּנוּ בְּהוֹן אִישׁ וַיִּשְׂמְרוּ עֲלֵיהֶן קִטְרֹת לִפְנֵי ה' מִחֹר וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר־יִבְחַר ה' הוּא הַקְּדוֹשׁ רַב־לָכֶם בְּנֵי לֹוִי: (ח) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־קִרְחַת שְׁמַעוּנָא בְּנֵי לֹוִי: (ט) הַמַּעֲט מִכֶּם פִּי־הַבְּדִיל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲתָכֶם מַעֲדַת יִשְׂרָאֵל לְהַקְרִיב אֲתָכֶם אֵלָיו לַעֲבֹד אֶת־עַבְדַּת מִשְׁכַּן ה' וְלַעֲמֹד לִפְנֵי הָעֵדָה לְשִׁרְתָּם: (י) וַיִּקְרַב אֲתָהּ וְאֶת־כָּל־אֲחֵיהּ בְּנֵי־לֹוִי אֲתָהּ וּבְקַשְׁתָּם גַּם־כִּהְיָה: (יא) לָכֵן אֲתָהּ וְכָל־עֲדָתָהּ הַנִּעֲזָדִים עַל־ה' וְאַהֲרֹן מִה־הוּא כִּי תִלְוֵנוּ עֲלֵיו: (יב) וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לְקַרְא לְדָתָן וְלֵאבִירָם בְּנֵי אֱלִיאָב וַיֹּאמְרוּ לֹא נַעֲלֶה: (יג) הַמַּעֲט כִּי הָעֵלִיתָנוּ מֵאֶרֶץ זְבַת חֶלֶב וּדְבַשׁ לְהַמִּיתָנוּ בַּמִּדְבָּר כִּי־תִשְׁתַּרְר עֲלֵינוּ גַם־הַשְׁתַּרְר: (יד) אִף לֹא אֶל־אֶרֶץ זְבַת חֶלֶב וּדְבַשׁ הִבְיָאתָנוּ וַתִּתְּנוּ־לָנוּ נַחֲלֹת שְׂדֵה וְכָרִם הַעֲיָרֵי הָאֲנָשִׁים הַהֵם תִּנְקַר לֹא נַעֲלֶה: (טו) וַיִּסַּח לְמֹשֶׁה מְאֹד וַיֹּאמֶר אֶל־ה' אֶל־תִּפְּסֵן אֶל־מִנְחַתָּם לֹא חָמור אֲחַד מֵהֶם נִשְׂאֵתִי וְלֹא הִרְעֵתִי אֶת־אֲחַד מֵהֶם: (טז) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־קִרְחַת אֲתָהּ וְכָל־עֲדָתָהּ הֲיִזוּ לִפְנֵי ה' אֲתָהּ וְהֵם וְאַהֲרֹן מִחֹר: (יז) וַיִּקְחוּ אִישׁ מִחֲתָתוֹ וַיִּנְתְּמָם עֲלֵיהֶם קִטְרֹת וְהַקְרִיבָתָם לִפְנֵי ה' אִישׁ מִחֲתָתוֹ חֲמֹשִׁים וּמֵאֲתָיִם מִחֲתָת וְאַהֲרֹן אִישׁ מִחֲתָתוֹ: (יח) וַיִּקְחוּ אִישׁ מִחֲתָתוֹ וַיִּתְּנוּ עֲלֵיהֶם אִישׁ וַיִּשְׂמְרוּ עֲלֵיהֶם קִטְרֹת וַיַּעֲמְדוּ פֶתַח אֹהֶל מוֹעֵד וּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן: (יט) וַיִּקְהַל עֲלֵיהֶם קִרְחַת אֶת־כָּל־הָעֵדָה אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וַיִּקְרָא כְּבוֹד־ה' אֶל־כָּל־הָעֵדָה: (כ) וַיִּפְּלוּ וַיַּדְבֵּר ה' אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר: (כא) הִבְדִּילוּ מִתּוֹךְ הָעֵדָה הַזֹּאת וְאַכְלָה אֲתָם פְּרָעַע: (כב) וַיִּפְּלוּ עַל־פָּנֵיהֶם וַיֹּאמְרוּ אֵל אֱלֹהֵי הַרוּחַת לְכָל־בִּישׁוֹר הָאִישׁ אֲחַד יַחֲטֵא וְעַל כָּל־הָעֵדָה תִּקְצָף: (כג) וַיַּדְבֵּר ה' אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: (כד) דַּבֵּר אֶל־הָעֵדָה לֵאמֹר הֲעֵלוּ מִסְבִּיב לְמִשְׁפַּח־קִרְחַת דָּתָן וְאַבְיָרָם: (כה) וַיִּקָּם מֹשֶׁה וַיִּלָּךְ אֶל־דָּתָן וְאַבְיָרָם וַיִּלְכוּ אַחֲרָיו זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל: (כו) וַיַּדְבֵּר אֶל־הָעֵדָה לֵאמֹר סוּרוּ זֹא מַעַל אֱהִלִּי הָאֲנָשִׁים הָרָשָׁעִים הָאֵלֶּה וְאַל־תִּגְעוּ בְּכֹל־אֲשֶׁר לָהֶם פֶּן־תִּסְפּוּ בְּכֹל־חַטְאֲתָם: (כז) וַיַּעֲלוּ מַעַל מִשְׁפַּח־קִרְחַת דָּתָן וְאַבְיָרָם מִסְבִּיב וּדְתָן וְאַבְיָרָם יָצְאוּ נִצְבִים פֶּתַח אֹהֶל־הֵם וַיִּשְׁיִיבָם וַיִּבְנִיבָם וְטָפְסוּ: (כח) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה בְּזֹאת תִּדְעוּן כִּי־ה' שָׁלַחֵנִי לַעֲשׂוֹת אֵת כָּל־הַמַּעֲשִׂים הָאֵלֶּה כִּי־לֹא מִלְּבִי: (כט) אִם־כִּפְמוֹת כָּל־הָאָדָם יִמְתָּן אֵלֶּה וַיִּקְדַּח כָּל־הָאָדָם יִפְקֹד עֲלֵיהֶם לֹא ה' שָׁלַחֵנִי: (ל) וְאִם־בְּרִיאָה יִבְרָא ה' וַיִּפְצְתָה הָאָדָמָה אֶת־פִּיהָ וּבִלְעָה אֲתָם וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר לָהֶם וַיִּרְדּוּ סִיִּים שָׂאֵלָה וַיִּדְעֻתָם כִּי גָאֲצוּ הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה אֶת־ה': (לא) וַיְהִי כַכֵּלָתוֹ לַדָּבָר אֵת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַתִּבְקַע הָאָדָמָה אֲשֶׁר תַּחְתֵּיהֶם: (לב) וַתִּפְתַּח הָאָרֶץ אֶת־פִּיהָ וַתִּבְלַע אֲתָם וְאֶת־בְּתֵיהֶם וְאֶת כָּל־הָאָדָם אֲשֶׁר לָקִרְחַת וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר לָהֶם סִיִּים שָׂאֵלָה וַתִּכַּס עֲלֵיהֶם הָאָרֶץ וַיִּאבְדּוּ מִתּוֹךְ הַקֶּהֶל: (לד) וְכָל־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר סָבִיבֵיהֶם גָּסוּ לְקַלְמֵם כִּי אָמְרוּ פֶן־תִּבְלַעֵנוּ הָאָרֶץ: (לה) וְאִשׁ יָצָאָה מֵאֵת ה' וַתֹּאכַל אֵת הַחֲמֹשִׁים וּמֵאֲתָיִם אִישׁ מִקְרִיבֵי הַקִּטְרֹת: ס

2. במדבר פרק טז פסוק לו - מא (פרשת שלח)

(לו) וַיֹּאמֶר ה' אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: (לז) דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאִמְרַתְּ אֲלֵיהֶם וְעֲשׂוּ לָהֶם צִיצֵת עַל־כַּנְפֵי בְּגָדֵיהֶם לְדֹרְתָם וַתִּתְּנוּ עַל־צִיצֵת הַכַּנָּף פֶּתִיל תְּכֵלֶת: (לט) וְהָיָה לָכֶם לְצִיצֵת וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וַזְכַּרְתֶּם אֶת־כָּל־מַצּוֹת ה' וְעֲשִׂיתֶם אֲתָם וְלֹא־תִתְּלוּ אַחֲרַי לְבַבְכֶם וְאַחֲרַי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר־אֲתָם זָנִים אַחֲרֵיהֶם: (מ) לִמְעַן תִּזְכְּרוּ וְעֲשִׂיתֶם אֶת־כָּל־מִצְוֹתַי וְהִייתֶם קִדְשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם: (מא) אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֲתָכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְהִנֹּת לָכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם: פ

3. ויקרא פרק י פסוק א - ג (פרשת שמיני)

(א) ויקחו בגי' אהרן נדב ואביהוא איש מחתתו ויתנו בהן אש וישומו עליה קטרת ויקריבו לפני ה' אש זרה אשר לא צוה אתם: (ב) ותצא אש מלפני ה' ותאכל אותם וימתו לפני ה': (ג) ויאמר משה אל-אהרן הוא אשר-דבר ה' לאמר בקרבי אקדש ועל-פני כל-העם אכבד וידם אהרן:

4. במדבר רבה (וילנא) פרשה יח סימן ג (פרשת קרח)

ויקח קרח, מה פתיב למעלה מן הענין (במדבר ט"ו:ל"ח): ועשו להם ציצת, קפץ קרח ואמר למשה טלית שפלה תכלת מהו שתהא פטורה מן הציצית, אמר לו חייבת בציצית. אמר לו קרח טלית שפלה תכלת אין פוטרת עצמה, ארבעה חוטין פטורות אותה. בית מלא ספרים מהו שיהא פטור מן המזוזה, אמר לו חייב במזוזה, אמר לו, כל התורה פלה מאתים ושבעים וחמש פרשיות אינה פוטרת את הבית, פרשה אחת שבמזוזה פוטרת את הבית, אמר לו דברים אלו לא נצטוו עליהן, ומלכה אשה בודאן, הדא הוא דכתיב: ויקח קרח, אין ויקח אלא לשון פליגא, שלבו לקחו. וכענין שנאמר (איוב ט"ו:י"ב): מה יקחה לכה, הוא שמשה אומר להם, שנאמר (במדבר ט"ז:ט'): המעט כי הבדיל אלהי ישראל.

5. תלמוד ירושלמי מסכת סנהדרין פרק י הלכה א ידיד נפש

רב אמר, קרח עשיר גדול היה, תיסברין אוצר של פרעה שהחביא יוסף נגלה לו בין מגדול ובין הים. רב אמר, קרח אפיקרסי היה. מה עשה? עמד ועשה טלית שפולן תכלת. אתא גבי בא לפני משה. אמר ליה, משה רבינו, טלית שפלה תכלת מה שתהא חייבת בציצית? אמר לו חייבת, דכתיב (דברים כב) גדלים תעשה לך וגו' בית שיהא מלא ספרים, מהו שיהא חייב במזוזה? אמר לו חייב במזוזה, דכתיב (שם) וכתבתם על מזוזות ביתך וגו'. אמר לו בהרת כגריס מהו? אמר לו טמא. פרחה בכולו פרחת צרעת בכל הגוף מה דינו? אמר לו טהור. באותו שעה אמר קרח, אין תורה מן השמים, ולא משה נביא, ולא אהרן כהן גדול. באותה השעה אמר משה, רבון כל העולמים, אם נברא לארץ פה משששת ימי בראשית, הרי מוטב. ואם לאו, יברא לה מעכשיו (במדבר טז) ואם בריאה יברא ה'.

6. ספר תפארת ישראל - פרק כב

ומה בא הכתוב לומר אם יצאו כופרים מפרשת ציצית, או מפרשה אחרת. ועוד, אם מסמיכת הפרשה למדנו כי היה כופר בפרשת ציצית, מנא לן שהיה כופר במזוזה, והיכן מצינו זה. דע, כי כל כונת קרח להפליג ולהחזיק הקושיא, כי אחר שהשם יתברך עם ישראל, אם היה רוצה השם יתברך לתת התורה - ראוי שתנתן בלא אמצעי. כי אי אפשר שלא היו ראויים ישראל לשמוע דבר ה', שהרי שמעו בסיני "אנכי" ו"לא יהיה לך". ואם כן למה לא נתנה התורה להם. והיה קרח חושב להפיל את משה בטעותו, לשאול אותו 'טלית שפולה תכלת פטורה מן הציצית או חייבת בציצית'. וסבר היה כי בודאי ישיב משה שהיא פטורה, כיון שכולה תכלת. שכך היה סברת קרח, כי המצוה כדי שיהיה בטלית תכלת. וטעם התכלת בארו ז"ל (סוטה יז.), מפני שהתכלת דומה לכסא כבוד, ועל ידי שיראה את התכלת יזכור ויעשה את כל מצות ה'. כי ראיית התכלת - שהוא דומה לכסא כבוד - מביא לידי מעשה, שעל ידי המעשה מקבל עליו גזירת המלך שגזר עליו. לכן התכלת הוא דומה לכסא, כי הכסא הוא עצם המלכות, כמו שאמר (בראשית מא, מ) "רק הכסא אגדל ממך". ודבר זה מסודי התורה, ואין כאן מקום זה. והיה סובר כיון שהטלית כולה תכלת, למה לו חוט. ואז יהיה משיב לו קרח, אם כן כל ישראל כולם היו קדושים, למה להם כהן מיוחד לכפר בעדם, אחר שכולם ראויים לכהנים, למה להם כהן אחד נבדל. וקרח אשר רצה להפיל את משה בטענתו, חרבו באה בלבו. כי אדרבה, זה ראייה, כי גם שם אין הדין כך. כי צריך שיהיה דומה לכסא הכבוד, וכסא הכבוד הוא מיוחד. לכך צריך חוט מיוחד שאינו מן הטלית, רק נבדל לעצמו. וכאשר הטלית כולה תכלת, אין דמיון התכלת הזה אל כסא הכבוד שהוא מיוחד, ולכך צריך חוט מיוחד שאינו מן הטלית. וכך ישראל, אף על גב שכל ישראל כולם קדושים, צריכים אל כהן מיוחד נבדל מהם. לא שיהיו הכל כהנים, כי צריך שיהיה כאן כהן מיוחד. זהו שהשיב להם

משה (במדבר טז, ו) "זאת עשו קחו לכם מחתות וגו'". ובמדרש (במד"ר יח, ח), אמר להם משה, הגוים נמוסים הרבה וכהנים הרבה יש להם, וכולם מתקבצים בבית אחד. ואנו אין לנו אלא ה' אחד, ותורה אחת, וכהן גדול אחד. ואתם מאתים וחמשים (במדבר טז, ב) מבקשים כהונה גדולה. אף אני רוצה בכך. לכך נאמר (שם שם יא) "אתה וכל עדתך וגו'".

7. **כתר יונתן במדבר פרק טז פסוק ז - מא (פרשת שלח)**

(מ) מן בגלל שתזכרו ותעשו את כל מצוותי ותהיו קדושים כמו מלאכים שמשרתים לפני יי אלהיכם: (מא) אני הוא יי אלהיכם אשר פדיתי והוצאתי אתכם פדויים מארץ של מצרים בשביל להיות לכם לאלהים אני הוא יי אלהיכם:

8. **כתר יונתן במדבר פרק טז (פרשת קרח)**

(א) ויקח טליתו שכולה תכלת קרח בן יצהר בן קהת בן לוי ודתן ואבירם בני אליאב ואון בן פלת בני ראובן: (ב) וקמו בחוצפה והורו הלכה בפניו של משה על ענין תכלת משה אמר אני שמעתי מן פי הקדוש יהי שמו מבורך שציצית יהיו מן לבן וחוט אחד של תכלת יהיה בו קרח וחביריו עשו טליתות וציציותיהם כולם של תכלת מה שלא צווה יי ומסייעים להם אנשים מבני ישראל מאתים וחמשים מנהיגי העדה קרואי מועד לנסוע ולחנות מפורשים בשמם:...(כו) וידבר לעדה לאמור סורו נא מעל אהלי אנשים חוטאים אלה שנתחייבו הרג, מן נעוריהם במצרים פרסמו סודות שלי כאשר הרגתי את המצרי, על הים הרגיזו לפני יי, באלוש חיללו את יום של שבת, עתה נזדמנו על מאמרו של יי בעבור כן ראוי לנדותם ולמגר את כל נכסיהם ולא תגעו בכל מה שיש להם שמא תלקו בכל עונם:

9. **מדרש הגדול במדבר פרק טז פסוק ו (פרשת קרח)**

(ו) זאת עשו קחו לכם מחתות. אמר להן בחנו עצמכם כנדב ואביהוא. אם רצה הקדוש ברוך הוא בכם להיות משרתים לפניו הוא יקבל מנחתכם, שנאמר והיה האיש אשר יבחר יי' הוא הקדוש ואם לאו הוא יקנא לשמו הגדול.

10. **רש"י במדבר פרק טז פסוק ו (פרשת קרח)**

זאת עשו קחו לכם מחתות - מה ראה לומר להם פך? אמר להם, בדרך הגוים יש נימוסים הרבה וכוונות הרבה וכלם (אין) מתקבצים בבית אחד, אנו אין לנו אלא ה' אחד, ארון אחד, ותורה אחת ומזבח אחד וכהן גדול אחד, ואתם ר"ן איש מבקשים כהונה גדולה, אף אני רוצה בכך, הא לכם פשמיש חביב מכל, היא הקטרת החביבה מכל הקרבנות, וסם המנות נתן בתוכו, שבו נשרפו נדב ואביהו, לפיכך התרה בקהם והיה האיש אשר יבחר ה' הוא הקדוש כבד הוא בקדשותו, וכי אין אנו יודעים שמי שיבחר הוא הקדוש? אלא אמר להם משה, הריני אומר לכם, שלא תתסבבו, מי שיבחר בו יצא סי וכלכם אובדין (תנחומא).

11. **חזקוני במדבר פרק טז פסוק ו (פרשת קרח)**

קחו לכם מחתות לא עלה בדעתו של משה שיסכימו בדבר שהרי ידוע שכל מקריבי קטרת זרה במיתה כמו שמצינו בנדב ואביהוא אלא כנגד שבאו הם על משה בדברי ריבות בא גם הוא בדברי ריבות.

12. **אלשיך פרשת קרח**

(ו) ומה שייחד טענה לעדתו לאמר, היא זאת עשו קחו לכם מחתות, כלומר לכם ממש אולי תתכנו: (ז) והנה היותר קרוב בדעת משה הוא שיענו ויאמרו, מה לנו ליקח מחתות וישראלים אנו, יקחום אהרן וקרח. אך ראה כי הודו בדבר לקחת להם מחתות. אז הפך משה פניו אל בני לוי ואמר רב לכם בני לוי. כלומר הנה דבר רב וגדול היה זה לכם בני לוי, לעלות על לבכם מלויה לכהונה גדולה ולדלג מדרגה אחת. כל שכן הטפשים האלה, כי הוא פלא איך עלה בדעתם לעלות שלשה מדרגות כאחת, מהיותם ישראלים עד כהונה גדולה, שיש ביניהן לוויה וכהונה פשוטה. ומאז נבאשו לפניו, ויחדל לדבר

אתם כי אם לקרח ובני לוי, כאומרו ויאמר משה אל קרח וכו'. והם לא משו מעשות הדבר, ויקחו מחתות לראות אם יבחר בם ה':

13. רבינו בחיי במדבר פרק טז פסוק ו (פרשת קרח)

זאת עשו קחו לכם מחתות. אמר משה: אתם אומרים שאני החלפתי הלויים תחת הבכורות כדי לתת גדולה לאהרן אחי ולבניו, ועשיתי שיהיו הלויים משועבדין לאהרן, ועשיתי כל זה מלבי ולא מאת ה' היתה זאת, אם כן "זאת עשו": הקריבו אתם הקטרת שיש בו עונש מיתה בידי שמים לזרים, שעל זה אמרה תורה: (לעיל א, נא) "והזר הקרב יומת", ואם אתם נצולין מן העונש אז אודה לדבריכם שאין הקדוש ברוך הוא מקפיד בין שבט לשבט ואינו מבדיל בין איש לאיש. וזהו שדרשו: (תנחומא ה) דרך משל, סם המות נתן להם בתוכו, הכוונה עצה שיענשו בה עונש מיתה, שאילו היינו מפרשים סם המות ממש היה פתחון פה לרשעים לומר שלא היה העונש ההוא מן השמים.

14. ריקאנטי במדבר פרק טז פסוק ו (פרשת קרח)

זאת עשו קחו לכם מחתות קרח וכל עדתו [שם ו]. כבר ידעת כי הקטורת קרב למדת הדין שנאמר [דברים לג, י] ישימו קטורה באפך וכליל וגו', ועל כן הזכיר מלת זאת הרומז אליה, זהו [להלן כח] בזאת תדעון כי יי' שלחני, וכן [יהושע ג, י] בזאת תדעון כי אל חי בקרבכם, הנאמר על הארון, וכן אמרו רבותינו ז"ל [עבודה זרה ב ע"ב] אין זאת אלא תורה שנאמר [דברים ד, מד] וזאת התורה. והנה משה רבינו עליו השלום נתן להם הקטורת, כי בה יבחן האמת מן השקר, והנה נענשו כבני אהרן, כתיב התם [ויקרא י, ב] ותצא אש מלפני יי' ותאכל אותם, ובקרח כתיב [פסוק לה] ואש יצאה מאת יי'. ודע כי אף על פי שלא מצינו בפירוש שהשם יתברך אמר זה למשה, יש לך לדעת כי על פי השם יתברך עשאו. וכבר ידעת כי משה רבינו עליו השלום היה מוכן לנבואה בכל עת שיחפוץ, אמנם עתה לא היה מזומן לכך מרוב דאגתו, על כן נפל על פניו והיה לו רוח יי', ועל כן לא הזכיר דבר יי' אליו במקום הזה כמו בשאר מקומות שאמר וידבר יי' אל משה.

בראשית פרק מה פסוק יד - כד (פרשת ויגש)

(יד) ויפל על־צוֹאֲרֵי בְנֵי־מִן־אֶחָיו וַיִּבֶן וַיִּבְנֶן בְּכָה עַל־צוֹאֲרֵיוֹ: (טו) וַיִּנְשֶׁק לְכָל־אֶחָיו וַיִּבְךְּ עֲלֵהֶם וְאֶחָרֵי כֹן דִּבְּרוּ אֶחָיו אִתּוֹ: (טז) וְהִקָּל נִשְׁמַע בַּיִת פְּרַעֲהַ לְאֹמֶר בָּאוּ אֶחָי יוֹסֵף וַיִּיטֵב בְּעֵינָי פְּרַעֲהַ וּבְעֵינָי עֲבָדָיו: (יז) וַיֹּאמֶר פְּרַעֲהַ אֶל־יוֹסֵף אָמֵר אֶל־אֶחָיךָ זֹאת עָשׂוּ טַעֲנוּ אֶת־בְּעִירְכֶם וּלְכוּ־בָאוּ אֶרֶץ כְּנָעַן: (יח) וּקְחוּ אֶת־אֲבִיכֶם וְאֶת־בְּתִיכֶם וּבָאוּ אֵלַי וְאֶתְנֶה לָכֶם אֶת־טוֹב אֶרֶץ מִצְרַיִם וְאֶכְלוּ אֶת־חֶלֶב הָאָרֶץ: (יט) וְאֵתָה צוֹיְתָה זֹאת עָשׂוּ קְחוּ־לָכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם עֲגָלוֹת לְטַפְכֶם וְלְנִשְׁיֶכֶם וּנְשֹׂאתֶם אֶת־אֲבִיכֶם וּבָאתֶם: (כ) וְעֵינֶיכֶם אֶל־תִּחַס עַל־כְּלִיכֶם כִּי־טוֹב כָּל־אֶרֶץ מִצְרַיִם לָכֶם הוּא: (כא) וַיַּעֲשׂוּ־כֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּתֵּן לָהֶם יוֹסֵף עֲגָלוֹת עַל־פִּי פְּרַעֲהַ וַיִּתֵּן לָהֶם צֹדָה לְדָרְךָ: (כב) לְכָלֶם נָתַן לְאִישׁ חֲלָפוֹת שְׂמֶלֶת וּלְבַנְיָמִן נָתַן שְׁלֹשׁ מֵאוֹת כֶּסֶף וְחֲמֵשׁ חֲלָפֶת שְׂמֶלֶת: (כג) וּלְאֶבְיֹ שְׁלַח פְּזֹאת עֲשָׂרָה חֲמֵרִים נִשְׂאִים מְטוֹב מִצְרַיִם וְעֲשָׂר אֶתְנֵת נְשֹׂאת בָּר וְלָהֶם וּמִזֶּן לְאֶבְיֹ לְדָרְךָ: (כד) וַיִּשְׁלַח אֶת־אֶחָיו וַיֵּלְכוּ וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אֶל־תִּתְּנוּ בְּדָרְךָ:

15. במדבר רבה (וילנא) פרשה יח סימן ח (פרשת קרח)

זאת עשו קחו לכם מחתות, ותנו בהן אש ושימו עליהן קטרת לפני ה' מחר (במדבר ט"ז:ו-ז), מה ראה לומר פן, אמר להם בדרך הגוים יש נימוסין הרבה וכומרין הרבה, פלן מתקבצין בבת אשת, ואנו אין לנו אלא ה' אֶתְד וְתוֹרָה אֶחָת וּמִשְׁפֵּט אֶחָד וּמִזְבֵּחַ אֶחָד וְכֹהֵן גָּדוֹל אֶחָד, וְאַתֶּם מְאִתִּים וְחַמְשִׁים אִישׁ מִבְּקָשִׁים פְּהִנָּה גְדוֹלָה, אֵף אֲנִי רוֹצֶה בְּכֶךָ, (במדבר ט"ז:א): לכן אתה וְכָל עַדְתְּךָ (במדבר ט"ז:ו): זאת עשו קחו לכם מחתות קרח וְכָל עַדְתוֹ, הָרִי לָכֶם מִשְׁמִישׁ הַחֲבִיב מִן הַפֶּל הוּא הַקְּטָרֶת, חֲבִיבָה מִן פֶּל הַקְּרָבָנוֹת, וְסֵם הַמָּוֶת נָתַן לְתוֹכוֹ שְׁבוּ וּנְשָׂרוּ נֶדֶב וְאַבִּיהוּא, לְפִיכָה הַתְּרָה בָּהֶם (במדבר ט"ז:ז): וְהִיָּה הָאִישׁ אֲשֶׁר יִבְחַר ה' הוּא הַקְּדוֹשׁ. אָמֵר לָהֶם מֹשֶׁה הָרִי אֲנִי אוֹמֵר לָכֶם שְׁלֹא תִתְחַיְבוּ, מִי שְׂיִבְחַר מִכֶּם יֵצֵא חַי וְכִלְכֶם אוֹבְדִין, (במדבר ט"ז:ה): רב לָכֶם בְּנֵי לוֹי, הָרִי אֲמַרְתִּי לָכֶם. לֹא טַפְשִׁים הָיוּ שְׂכָף הַתְּרָה לָהֶם

וקבלו עליהם לקרב, הם חטאו בנפשותם, שנגמר (במדבר י"ז:ג'): את מחתות החטאים האלה בנפשותם. וקרב שפקח היה מה ראה לשטות הזו, אלא עינו הטעות, ראה שלשלת גדולה עומדת הימנו, שמואל ששקול כמשה ואהרן, שנגמר (תהלים צ"ט:ו'): משה ואהרן בכהניו ושמואל בקראי שמו, עשרים וארבע משמרות עומדות מבני בניו שכלם מתנבאים ברוח הקדש, שנגמר (דברי הימים א כ"ה:ה'): כל אלה בנים להימן, אמר אפשר הגדלה הזו עתידה לעמד ממני ואני אדם, ולא ראה יפה, לפי שבניו עשו תשובה ועומדין מהן, ומשה היה רואה, לכך נשתתף לבוא לאותה חזקה ששמע מפי משה שכלם אוכדין ואחד פליט, והיה האיש אשר יבחר ה' הוא הקדוש.

16. רמב"ן במדבר פרק טז פסוק טז (פרשת קרח)

ויאמר משה אל קרח אתה וכל עדתך היו לפני ה' - כתב רבי אברהם כבר נאמר כן (לעיל פסוקים ה - ז), אבל הטעם, כאשר אמר משה לקרח היו לפני ה' לקחו איש מחתתו. והנכון בעיני, כי מתחלה אמר להם זאת עשו קחו לכם מחתות קרח וכל עדתו וגו' והיה האיש אשר יבחר ה' הוא הקדוש, ולא אמר שיהיה אהרן עמהם, והם שתקו, ואולי לא נתרצו ולא הודו בכך. כי חשבו אם יהיה אהרן עמנו תרד האש לכולנו או לא תרד כלל ונהיה כלנו שוים, ואם לא יהיה אהרן עמנו ולא תרד האש, יאמרו כי לא בחר בנו, ויחשבו כי בו כבר בחר שירדה האש בקרבנותיו ביום השמיני. ואותו היום יש לנו טענה עליו, שלא היה לבחור באהרן שיהיה הוא לבדו הכהן רק בזכות ישראל שעשו המשכן, ולכל שליח צבור היה יורד, ועדיין לא הוחלפו הבכורים בעת ההיא. על כן לא היה קרח חפץ לנסות דבר בלא אהרן. והיו שם דתן ואבירם כאשר דבר להם משה כן, והיו הם בכלל מה שאמר (פסוק 1) קרח וכל עדתו, וכאשר שלח להם ויאמרו "לא נעלה" ויחר למשה מאד, ורצה לגזור עליהם שלא ימותו כמות כל האדם, אז חזר משה אל קרח ואמר קחו איש מחתתו חמשים ומאתים מחתות ואתה ואהרן איש מחתתו, והנה הוציא מכללם דתן ואבירם. וזה טעם "חמשים ומאתים מחתות", כי מה צורך להזכיר המנין במקום הזה. והכניס אהרן שיהיה עמהם, אז שמע קרח אליו, כי חשב שישתוה המעשה בהם ובאהרן:

17. מעשי ה' מעשי תורה פרק כד (פרשת קרח)

ובמה שנאמר זאת עשו קחו לכם מחתות, טרם בואנו אל ישוב פשוטן של כתובים נקדים הספיקות ונאמר, ספק ראשון, היאך יתכן שמשא אדוננו יתן להם עצה כדי שישרפו.... ספק שני, היאך היו נשמעים אליו באומרו שיהיה הנסיון בקטורת והיאך נשמעו אליו להמתין עד למחר, ולמה בחר משה בקטורת ורצה שיהיה מחר, ורש"י פירש שהוא עת שכרות, וזר הוא שיחזיקם לשכורים והם יודו, גם פירש שהקטורת היא המעולה שבעבודות, ולא ידעתי האם היו שוטים קרח ולמה שמעו לעצתו.

ספק שלישי, היאך יתכן שיתיר להם האסור להקריב אש זרה ובפרט לאהרן. ספק רביעי, היאך לא נשרף קרח שגם הוא היה מן המקטירים, וכבר אמרו רז"ל באגדה (סנהדרין קי, א וברש"י שם ד"ה מן הבלועין) שנשרף ונתגלגל ונבלע, האמנם הכתוב מכריז ואומר ואש יצאה מאת ה' ותאכל את החמשים ומאתים איש מקריבי הקטורת, כנראה שקרח לא היה מכללם.

ספק חמישי, שהיאך יתפלל משה אל תפן אל מנחתם, שהרי בנבואה לא נתקנא ואמר (במדבר יא, כט) מי יתן כל עם ה' נביאים, ולענין הכהונה מה לו אם יבחר ה' שכל העדה יהיו ראויים לעבודת כהונה... בהיתר הספיקות אשר נתעוררנו בהם בפרשת קרח, ונאמר שמשא אדוננו אחר שראה את קרח ועדתו רוצים בכהונה ואומרים שכל ישראל ראויים לכהונה, מרוב ענותנותו אמר הלואי שיהיה רצונו יתברך שכל העדה יהיו ראויים להקריב לפניו יתברך כמו שאמר קרח כל העדה כולם קדושים, ולכך אמר לקרח בוקר וידוע ה' את אשר לו.

ומה שאמר לו בוקר, הוא מפני [שבאותו] יום כבר התחיל אהרן בעבודה, ולכן אין אפשרות לקחת עבודתו מידו וליכנס באמצע העבודה של אותו היום.

ומה שאמר להם שיקריבו הקטורת ולא עבודה אחרת, הוא הטעם כי היא העבודה הראשונה, כמו שנאמר (שמות ל, ז) בבוקר יקטירנה, ולכן לא אמר שאהרן יעבוד עמהם, רק אמר להם העבודה, ולא היתה כוונתו שישרפו, אבל אדרבה היה רצונו שהקב"ה יתרצה בכך, כמו שנאמר בענין הנבואה (במדבר יא, ט) מי יתן כל עם ה' נביאים, והעד שכשהתפלל ואמר אל תפן אל מנחתם, לא אמר כן רק על דתן ואבירם, שהם אמרו לו ותתן לנו נחלת שדה וחרם, שהיו מתלוצצים לענין קרבן מנחה כאשר יבא, וגם אמרו כי תשתרר עלינו גם השתרר, לכך אמר אל תפן אל מנחתם לא חמור אחד מהם נשאתי, שנראה שהוא לענין השררה שאמרו לו, א"כ כיון שתפילתו לא היתה באומרו אל תפן אל מנחתם רק על דתן ואבירם, א"כ נראה שהיה רוצה שיפן למנחת האחרים, ועוד יתבאר הענין לפנינו בפרק זה, ולא אמר להם משה להקריב אש זרה רק מעל המזבח כדין, ואח"כ כשאמר לקרח שיקריבו כולם והוא ואהרן איש מחתתו, לא היתה הכוונה שכולם יחד יקריבו דהיינו אהרן וקרח ומאטים וחמשים איש, אבל היתה הכוונה שהמאטיים וחמשים איש יקריבו, ואם לא תקובל מנחתם אז יקריבו קרח ואהרן, ומשה חשב שהקב"ה יבחר מי שירצה או כולם, ואת מי שלא יבחר לא תקובל מנחתו לא עונש אחר כלל, ולכך בענין המאטיים וחמשים איש שאינם מבני לוי היה נראה לו שלא תקובל מנחתם, אבל קרח בהיותו לוי אמר אפשר שיבחר הקדוש ברוך הוא בשניהם דהיינו בקרח ובאהרן כי יתרצה אליו, ולכך אמר לו שיקריבו המאטיים וחמשים קודם, והעד שכן נאמר והקרבתם לפני ה' איש מחתתו חמשים ומאטים מחתות, ואילו היתה הכוונה כולם יחד היה לו לומר והקרבתם לפני ה' איש מחתתו שנים וחמשים ומאטים מחתות, וכך היה שקרח ואהרן לא הקריבו, שהרי באהרן נאמר ויעמדו פתח אהל מועד ומשה ואהרן, הרי לך שהיה עם משה ולא הקריב קטורת, וכן בקרח נאמר ויקהל עליהם קרח את כל העדה באופן שגם הוא לא הקטיר, ולכך נאמר שנשרף. ולענין הקטורת, פירש רש"י סם המות ניתן לתוכו שבו נשרף נדב ואביהוא, ולא נתבאר מי נתן סם המות להרוג את נדב ואביהוא, ועוד יהיה זר על הדעת לומר שמשה יתן סם המות בקטורת, אבל נראה שאין לגרוס נתן בפת"ח שמשה נתן, אבל ניתן בחיר"ק, רצה לומר שבסמים של הקטורת יש סם ממית, ולדעתי אינו סם שימית בריח, אבל הוא סם שישרוף, והוא המלח סדומית שעד עתה עושים ממנו עפר השריפה, וזה היה פלא מאתו יתברך שלעושי רצונו לא היה מזיק, ולכן עשה להם התראה משה שסם ממית שורף נותנים לתוכו, ועל כן קראם חטאים בנפשותם, רצה לומר שהם נתחייבו בנפשם שעשו הקטורת אחר התראתו שיש בו סם שורף, ואם אין זה רצון ה' ישרפו. והנה מה שאמרו דתן ואבירם למשה ותתן לנו נחלת שדה וחרם העיני האנשים ההם תנקר, שהקשינו על זה ספק ה', הנה נתעורר טרם נבוא אל הביאור על אומרו אל תפן אל מנחתם, שהלא הקטורת אינה נקראת מנחה ולמה קרא אותה מנחה, אבל נראה שהענין אל מה שנאמר פרשת שלח שאחר שהודיעם הגזירה הרעה שלא יכנסו לארץ ושימותו כולם במדבר, תכף אמר להם (במדבר טו, ב - ה) (והיה) כי תבואו אל ארץ מושבותיכם וגו' והקריב המקריב קרבנו לה' מנחה סולת עשרון וגו' ויין לנסך רביעית ההין, לכך אמרו הארץ לא נתת לנו, ונתת כבר לנו שדה שנוציא סולת וחרם שנוציא יין, כאילו הדברים פשוטים שהארץ כבר היא שלנו, וא"כ העיני האנשים ההם תנקר, אל הארץ לא הביאותנו וכבר נתת לנו שדה וחרם, לכן אמר משה אל תפן אל מנחתם, כאומר הם מוציאים לעז לענין המנחה שצויתים להביא סולת עשרון ויין לנסך, א"כ אל תפן אל מנחתם...